

1914

MIDDEN IN EUROPA

HET RIJNLAND
EN DE EERSTE WERELDOORLOG

MITTEN IN EUROPA
DAS RHEINLAND
UND DER ERSTE WELTKRIEG

BEGROETING

Het is nu 100 jaar geleden dat Europa aan de afgrond stond. Het Landschaftsverband Rheinland (LVR) brengt in 2013/2014, in een groot verbindingproject het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in herinnering. Voor het eerst werken de musea van het LVR en de culturele diensten samen met talrijke partners van de gemeenten in het Rijnland samen, om de voorwaarden en de gevolgen van een gebeurtenis te belichten die in de geschiedenisboeken vermeld staat als de „oercatastrofe van de 20ste eeuw“. De unieke samenwerking omvat een internationaal congres, maar ook talrijke tentoonstellingen, uitvoeringen en excursies.

Onze dank voor de steun die we ontvingen gaat daarbij zeker uit naar het Ministerie voor Gezin, Kinderen, Jeugd, Cultuur en Sport van de deelstaat Noordrijn-Westfalen, naar de Minister voor Bondszaken, Europa en Media, naar het Ministerie voor Bouwen, Wonen, Stadsontwikkeling en Verkeer van de deelstaat Noordrijn-Westfalen en naar alle andere partners en stichtingen.

Wij willen u hierbij graag uitnodigen u te wijden aan een thema dat ons in het Rijnland, in hartje Europa, nog steeds nauw aan het hart ligt.

Prof. Dr. Jürgen Wilhelm
Voorzitter van de
Landschaftsversammlung
Rheinland

Ulrike Lubek
Directeur van het
Landschaftsverband
Rheinland

1914 – MIDDEN IN EUROPA. HET RIJNLAND EN DE EERSTE WERELDOORLOG

Velen zijn onderweg, op zoek naar sporen van wat sinds George F. Kennan de „oercatastrofe van de 20ste eeuw” wordt genoemd. Ook het LVR draagt zijn steentje bij, met zijn musea en culturele instellingen: Om de herinnering aan deze gebeurtenis uit de wereldgeschiedenis levendig te houden moet de volledige waaier tussen dagelijks leven en hoogstaande cultuur in een gemeenschappelijk verhaal worden verteld. De bedoeling is om dankzij een diagnostische analyse van de periode, een „tijdsbeeld”, te schilderen waarin wij onszelf op velerlei wijzen kunnen herkennen.

Daarbij staat het Rijnland, als regio die voor, tijdens en ook na de Eerste Wereldoorlog een bijzondere rol speelde, in het middelpunt van dit verhaal: In het Rijnland werd de ambivalentie van de periode van keizer Wilhelm – economische vooruitgang en sociale onrechtvaardigheid, autoritaire maatschappelijke structuren en culturele bloei, de in vergelijking met vroeger lange periode van vrede en het nationalistische militarisme – op een heel eigen, bijzondere manier ervaren: In het Rijnland lagen tenslotte de centra van de economische macht om kolen en staal, hier kregen ook de nieuwe belangrijkste industrieën zoals de machinebouw, de elektronica en chemische industrie voet aan de grond. Maar het was ook hier dat er voor 1914 een kunstscène tot ontwikkeling kwam die een toppositie tussen Berlijn en Parijs innam.

© Ruhr Museum Essen

Het Rijnland was „grensland”: Na Elzas-Lotharingen hoorde de Rijnprovincie, door de zongenaamde „Kanonenbahn” die tussen Berlijn en Metz liep, tot belangrijk verdedigingsgebied, resp. opmarsgebied en mobilisatieterrein van een regime, dat met vlotconstructie en kanonnenpolitiek zijn hang naar wereldmacht niet onder stoelen of banken stak. De bewapeningssmeden, de kazernes, garnizoensgebouwen en vestingen, de spoorverbindingen en bruggenbouwprojecten moesten ook decennia later nog bij de voorbereiding van alweer een nieuw gewapend conflict hun strategisch belang handhaven.

Uiteindelijk bood de Rijnprovincie dan de geschikte projectieoppervlakken voor een ideologische bewapening: Sagen van het Rijnsgoud zoals „De Nibelungen” maakten al in het midden van de 19de eeuw een nationalisme populair waaraan noch vadertje Rijn noch de Lorelei zich konden onttrekken. De verbinding van Pruisen en het militarisme werd Rijns ingekleurd door de Rijnburchten, met herkenningspunten als het „Deutscher Eck” samen met het ruitersstandbeeld van Keizer Wilhelm I, maar ook met de in 1880 afgewerkte Dom van Keulen of nog de Hohenzollernbrug in Keulen.

Van september 2013 tot in het voorjaar 2015 zijn talrijke tentoonstellingen en een omvangrijk programma van optredens en uitvoeringen gewijd aan „het Rijnland en de Eerste Wereldoorlog“. Het internationale congres „Agressie en avantgarde“ in samenwerking met de afdeling Cultuur en Milieu van het LVR met de deelstaatcentrale voor politieke vorming Noordrijn-Westfalen en de Rijnse Vereniging voor Monumentenzorg en Landschapsbescherming e.V. belicht van 23.09. – 25.09.2013 in het Deelstaatsmuseum van het LVR in Bonn samen met gerenommeerde mannelijke en vrouwelijke referenten uit verschillende takken van de wetenschap, de veelvoudige facetten van dit thema.

Milena Karabaic M.A.

LVR-Diensthoofd Cultuur
en Milieu

PD Dr. Thomas Schleper

Projectleider

© LVR-Freilichtmuseum Kommern

1914 – DE TENTOONSTELLINGEN

24.09.2013 – 23.03.2014

1914 – Wereld in kleur

Kleurenfotografie voor de oorlog
LVR-LandesMuseum Bonn

23.02.2014 – 29.06.2014

Zijn ogen drinken alles

Max Ernst, Kunst en cultuur aan de vooravond van de
Eerste Wereldoorlog
Max Ernst Museum Brühl des LVR

28.03.2014 – 14.12.2014

Oorlog en licht

Over de dynamiek van elektriciteit in landelijke gebieden
in de eerste Wereldoorlog
LVR-Freilichtmuseum Lindlar

27.04.2014 – 14.09.2014

Met ons breekt een nieuwe tijd aan ...

Consumptiecoöperatieve in het Rijnland 1900 – 1918
Ehemalige Konsumgenossenschaft Vorwärts e.V., Wuppertal

30.04.2014 – 26.10.2014

1914 – In hartje Europa

Gemengde installatie cokeswinning douanevereniging Essen
LVR-Industriemuseum Oberhausen en Ruhr Museum Essen

02.05.2014 – 06.08.2014

Moderne tijden. Wereldoorlog. Gekkenhuis. 1900 – 1930

Breuken in de psychiatrie • Kunst en psychiatrie
Psychiatriegeschiedtliches Dokumentationszentrum Düren
(PDZ)/Leopold-Hoesch-Museum & Papiermuseum Düren

1914 – DE TENTOONSTELLINGEN

16.05.2014 – 07.09.2014

Aan de grenzen van het Rijk

Ogravingen in het legioenskamp van Xanten aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog

LVR-RömerMuseum im Archäologischen Park Xanten

29.06.2014 – 18.10.2015

Oorlogsleven in het Rijnland

Tussen begeestering en vertwijfeling

LVR-Freilichtmuseum Kommern

11.09.2014 – 07.12.2014

Signaal tegen de oorlog

Anti-oorlogsplastieken, van *Der Gestürzte* Van Lehmbruck tot heden

LehmbruckMuseum, Duisburg

14.09.2014 – 30.11.2014

Wij ongerijmde Rijnlanders ...

Tussen doorgaan en ter plaatse blijven.

De Rijnlanden en het literaire leven 1900 – 1914

Heinrich-Heine-Institut Düsseldorf

26.10.2014 – 25.01.2015

Playing Lawrence On The Other Side

De expeditie Klein en de Duitse Oriëntpolitiek in de Eerste Wereldoorlog

Preußen Museum NRW, Wesel

22.11.2014 – 22.02.2015

Köln 1914. Metropool in het westen

Kölnisches Stadtmuseum/

Museum für Angewandte Kunst Köln/

Stiftung Rheinisch-Westfälisches Wirtschaftsarchiv zu Köln

1914 – DE VOORSTELLINGEN

WDR 3-radiodag

Ademloos, dartelend, oververhit –

De vooravond van de Eerste Wereldoorlog

21.09.2013

Sporen van de geschiedenis – Archeologie en de Eerste Wereldoorlog

LVR-Rijnlandse Dienst voor Bodemmonumentenzorg

Actiedagen van 30.03. – 21.09.2014

LVR-Amt für Bodendenkmalpflege im Rheinland

Tijdreis in de noordelijke Eifel

Excursies in het LVR-netwerk milieu

Zomer halfjaar 2014

LVR-Fachbereich Umwelt

In de sporen van ...

Excursieprogramma van de

Thomas-Morus-Akademie Bensberg

Veeluldig en verrassend vertrekken aan de vooravond

van de Eerste Wereldoorlog toont het programma van de

Thomas-Morus-Akademie Bensberg als begeleiding

van het themajaar „1914 – Midden in Europa“ laat zien.

Thomas-Morus-Akademie Bensberg

Nog meer afspraken

en aanbiedingen

vindt u vanaf september 2013

online op www.rheinland1914.lvr.de.

Deze worden voortdurend

aangevuld en

bijgewerkt.

© Wasserverband Eifel-Rur

1914 – BIJZONDERE PROJECTEN

KuLaDig – cultuurlandschap digitaal

www.kuladig.lvr.de is het informatiesysteem van het LVR over het historische cultuurlandschap en het landschappelijke culturele erfgoed in het Rijnland. In verband met het project „1914 – Midden in Europa“ wordt KuLaDig voortdurend met voorwerpen en informatie over het thema „Eerste Wereldoorlog“ aangevuld.

© LVR, Andreas Schiblon

Portaal Rijnse geschiedenis

www.rheinische-geschichte.lvr.de is een veelomvattend en nog steeds uitbreidend informatieportaal voor de geschiedenis van het Rijnland, van bij het begin tot de dag van vandaag. Wie iets wil weten over de universiteiten tijdens de Eerste Wereldoorlog, de oorlogspsychiatrie in het Rijnland of de politieke betekenis van de Rijn aan de vooravond van de oer catastrofe van de 20ste eeuw en de Rijnse protagonisten ervan, vindt hier wat hij vast iets van zijn gading.

INFORMATIE, CONTACT

Een wetenschappelijke adviescommissie, voorgezeten door Prof. Dr. Gertrude Cepl-Kaufmann bundelt bevoegdheden uit de historische, sociale en culturele wetenschappen. De adviescommissie verstrekt advies aan de projectpartners en wordt betrokken bij de congresplanning.

Projectleiding

PD Dr. Thomas Schleper
Thomas.Schleper@lvr.de

Projectassistente

Stephanie Buchholz M.A.
S.Buchholz@rheinlandkultur.de

Bijgewerkte informatie over het project „1914 – Midden in Europa“ biedt vanaf september 2013 de website www.rheinland1914.lvr.de aan. Hier vindt u alle thema's en afspraken, maar ook informatie over openingstijden, toegangsprijzen e.d.

Design en druk:

LVR-Druckerei, Ottoplatz 2, 50679 Köln

www.rheinland1914.lvr.de

„1914 – Midden in Europa. Het Rijnland en de Eerste Wereldoorlog“ is een project van de LVR-Cultuur- en Milieudienst met verschillende partners.

Beschermvrouwe van het project is Ute Schäfer, Minister voor Gezin, Kinderen, Jeugd, Cultuur en Sport in de deelstaat Noordrijn-Westfalen.

BELANGRIJKSTE SPONSORS

Ministerium für Familie, Kinder, Jugend, Kultur und Sport des Landes Nordrhein-Westfalen

Ministerin für Bundesangelegenheiten, Europa und Medien des Landes Nordrhein-Westfalen

Ministerium für Bauen, Wohnen, Stadtentwicklung und Verkehr des Landes Nordrhein-Westfalen

demokratie leben

Landeszentrale für politische Bildung Nordrhein-Westfalen

ANDERE SPONSORS EN PARTNERS

LVR-Sozial- und Kulturstiftung

LVR-Dezernat Kultur und Umwelt

Ottoplatz 2

50679 Köln

www.kultur.lvr.de